

Handläggare
Agneta Steinbeck
Telefon: 08-50833580

Till
Utbildningsnämnden
2017-06-15

Kvalitet i välfärden – bättre upphandling och uppföljning (SOU 2017:38)

Svar på remissen från kommunstyrelsen, dnr 110-957/2017

Förvaltningens förslag till beslut

Utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Marianne Natéus
T.f. utbildningsdirektör

Malin Eriksson
Avdelningschef

Sammanfattning

Utbildningsnämnden har fått Valfärdsutredningens slutbetänkande ”Kvalitet i välfärden – bättre upphandling och uppföljning” (SOU2017:38) från kommunstyrelsen på remiss. I betänkandet lämnas förslag som syftar till att öka förutsättningarna för tillsynsmyndigheter och offentliga huvudmän att planera, kontrollera, följa upp och kvalitetssäkra välfärdsverksamhet. Förvaltningen delar i huvudsak Valfärdsutredningens bedömningar och stöder dess förslag. Många av förslagen har dock inte främst bäring på skolområdet utan här hänvisar Valfärdsutredningen till tidigare förslag från Skolkommissionen och Skolkostnadsutredningen. Förvaltningen hänvisar därför till tidigare lämnade synpunkter på dessa. Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden överlämnar tjänsteutlåtandet som svar på remissen.

Bakgrund/Ärendet

Regeringen beslutade i mars 2015 att uppdra åt en särskild utredare att utreda förutsättningarna för och föreslå hur den offentliga finansieringen av privat utförda välfärdstjänster bör regleras. Utredningen, som antagit namnet Välfärdsutredningen, har i maj 2017 till regeringen lämnat sitt slutbetänkande *Kvalitet i välfärden – bättre upphandling och uppföljning (SOU 2017:38)*.

Välfärdsutredningens uppdrag har varit att analysera hur kvalitetsmått kan användas strategiskt i välfärden samt ge förslag på hur register kan förbättras inom hälso- och sjukvård och socialtjänst. Dessutom har utredningen sett över hur den ekonomiska insynen i privat utförd välfärd med offentlig finansiering kan utvecklas. I slutbetänkandet presenterar Välfärdsutredningen ett antal förslag inom de olika områden som har ingått i utredningen. Utredningens förslag omfattar ändringar i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, socialtjänstlagen (2001:453) och i patientsäkerhetslagen.

Att göra upphandlingar och använda valfrihetssystem ställer krav, enligt slutbetänkandet. När verksamheten bedrivs i egen regi kan kommuner och landsting direkt styra verksamheten genom att formulera mål och bestämma hur dessa ska uppnås. När verksamheten överläts på privata utförare är styrmedlen annorlunda och mer indirekta eftersom mål och andra politiska viljeyttringar måste omformuleras till krav och villkor i avtal. Att formulera bra krav i upphandlingar och valfrihetssystem är komplicerat. Många kommuner och landsting har begränsade resurser för detta viktiga arbete. Det finns även nackdelar med valfrihetssystem genom att det finns risker för fragmentisering och en stor mängd utförare, vilket försvårar möjligheten till samordning, uppföljning och goda val för brukarna. Kommuner bör därför i varje enskilt fall noga överväga om fördelar med konkurrensutsättningen överväger nackdelarna.

I betänkandet lämnas följande förslag som syftar till att öka förutsättningarna för tillsynsmyndigheter och offentliga huvudmän att planera, kontrollera, följa upp och kvalitetssäkra välfärdsverksamhet.

- En tystnadspliktsbrytande uppgiftsskyldighet ska införas i patientsäkerhetslagen, socialtjänstlagen och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, med syfte att huvudmannen ska kunna få det underlag den behöver för kvalitetssäkring, administration, uppföljning eller utvärdering av verksamheten.

- Kravet på frekvenstillsyn i socialtjänstförordningen och förordningen om stöd och service till funktionshindrade ska avskaffas. Statens skolinspektions tillsyn ses över i särskild ordning. Utredningen avstår därför från att föreslå några åtgärder vad gäller myndighetens tillsyn.
- Myndigheten för vård och omsorgsanalys bör, i samverkan med Sveriges Kommuner och Landsting, Socialstyrelsen och andra relevanta aktörer, ges i uppdrag att göra en kartläggning av behovet av data inom socialtjänsten, samt vilka brister som enkelt kan åtgärdas genom ändrad statistikinsamling, förtydliganden och mer samverkan.
- E-hälsomyndigheten ges i uppdrag att ta fram definitioner av vad som utgör enheter inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Förutsättningarna för redovisning på enhetsnivå bör utredas vidare när enhetsdefinitioner har tagits fram. Det bör även övervägas om det är möjligt och lämpligt att en sådan redovisning även omfattar de särskilda utbildningsformerna som inte omfattas av förslagen i Skolkostnadsutredningens betänkande.
- Förutsättningarna för att inrätta ett verksamhetsregister över utförare inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten på enhetsnivå bör utredas närmare när definitioner av vad som utgör enheter tagits fram.
- Statens skolverk och Socialstyrelsen ska i sin statistik redovisa idéburen sektor särskilt. Statistiska centralbyrån ska bistå myndigheterna i detta arbete. Statistiska centralbyrån bör göra en kvalitetssäkring av statistiken över idéburen sektor i samverkan med berörda aktörer. På längre sikt bör övervägas om klassificeringen av organisationer som idéburna ska framgå av det allmänna företagsregistret.
- Upphandlingsmyndigheten får ett resurstillskott på 3,6 miljoner kronor för att förstärka arbetet med vägledning och annat stöd på välfärdsområdet.
- Huvudmannen bör noggrant överväga i vilka fall lagen om valfrihetssystem utgör det bästa alternativet för att stimulera utveckling av kvalitet.
- Berörda myndigheter bör identifiera och utveckla modeller för arbetssätt som kan stödja och utveckla en mer personcentrerad välfärd med en god samverkan över olika huvudmanna- och specialiseringsgränser.
- I styrningen av välfärdsverksamhet, och när konkurrens- och ersättningssystem utformas, bör jämlikhets- och fördelningsaspekter beaktas. Offentligt finansierad privat välfärdsverksamhet bör bedrivas i en separat juridisk person för att det ska vara möjligt att kontrollera att

människovärdes-, behovs- och solidaritetsprinciperna inte åsidosätts.

- Statskontoret bör ges i uppdrag att följa upp huvudmännens uppföljning och kontroll av privata utförare i välfärden.
- Det pågående arbetet med progressionsmått på skolområdet bör fortsätta. Ett arbete med ta fram progressionsmått inom socialtjänsten bör övervägas.
- En utredning bör få i uppdrag att skapa ett rättssäkert system för att identifiera idéburna aktörer. Utredningen bör också överväga vilken kontroll som är lämplig när det gäller idéburna aktörer och om en sådan definition kan och bör ligga till grund för särskilda regler i syfte att underlätta för idéburna aktörer som vill bedriva välfärdsverksamhet. Utredningen bör också överväga om definitionen bör användas för att identifiera idéburna aktörer i befintliga register och i statistik.

Enligt utredningen medför förslagen förbättrade möjligheter för kommuner och landsting att fullgöra sitt ansvar för sådan hälso- och sjukvård och socialtjänst som de är huvudmän för. Utredningen bedömer det som rimligt att huvudmannen får samma förutsättningar för bl.a. kvalitetssäkring, uppföljning och utvärdering, oavsett om verksamheten bedrivs i offentlig eller privat regi. Förslagen medför enligt utredningen ett förenklat överlämnande av dokumentation då behovet av att avidentifiera information minskar. Bestämmelsen bör därmed inte medföra några ökade administrationskostnader för de privata utförarna. Bestämmelserna medför samtidigt att känsliga individuppgifter som förekommer hos privata vårdgivare och enskilda verksamheter kan komma att behandlas av kommuner och landsting, utan samtycke av den enskilde. Men förslagen innebär inte en generell spridning utan medför, enligt utredningen, endast en mycket begränsad spridning av personuppgifter och därmed ett mycket begränsat intrång i den personliga integriteten, som kan motiveras av behovet av en välfungerande uppföljning.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för ekonomi och styrning i samverkan med avdelningen för utveckling och samordning.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen delar i huvudsak Välfärdsutredningens bedömningar och stöder huvuddelen av dess förslag. Förvaltningen är positiv till förslag som bidrar till att öka förutsättningarna för tillsynsmyndigheter och offentliga huvudmän att planera, kontrollera, följa

upp och kvalitetssäkra välfärdsverksamhet. Förvaltningen delar utredningens bedömning att det inom välfärdsområdet är komplicerat att formulera krav i kontrakt, inte minst då kraven kan behöva ändras över tid. Ur ett brukarperspektiv är det angeläget att det kan ställas lika höga krav på offentligt finansierad verksamhet oavsett driftsform. Förvaltningen välkomnar därför ett utökat stöd i dessa frågor från Upphandlingsmyndigheten.

Många av förslagen och bedömningarna i betänkandet har inte främst fokus på skolområdet utan Välfärdsutredningen hänvisar i sitt betänkande till tidigare förslag från Skolkommissionen (SOU 2017:35) respektive Skolkostnadsutredningen (SOU 2016:66). Hänvisningar sker även Tillitsdelegationens kommande betänkande. Förvaltningen vill därför uppmärksamma på tidigare lämnade synpunkter på dessa utredningar (dnr 1.6.1-3463/2017 och 1.6.1-9766/2016). Förvaltningen har bland annat tidigare framfört att ökade krav på redovisning på enhetsnivå innebär en ökad administration samtidigt som det förbättrar insynen och möjligheterna till jämförelse.

Utbildningsförvaltningen föreslår att utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Bilaga

Remiss, Kvalitet i välfärden, betänkande av Välfärdsutredningen (SOU 2017:38).